

גליון 376

פרשת שמיני – כשהוא גם 'כל כך גדול' וגם 'כל כך קטן'

הרב נתנאל רוזן – בית מדרש פתח-תקווה שלוחת "מרכז-הרב"

למה יש כאלה שמתפללים שעות ארוכות בעוצמה, אך לא בהכרח קמים מוקדם להתפלל בזמן, ולפעמים אפילו לא מתפללים בכל יום? או כאלה הדורשים בלהט בצבא על יהדות וקדושה מול חבריהם למחלקה, אך אינם מקפידים על הלכות צניעות? כיצד מתפתחת תופעה של חוסר הקפדה הלכתית תוך שאפתנות ואפילו צימאון לקדושה? מה הדרך הנכונה לגשת לתופעה זו, וממה ראוי להימנע?

אחרי הטרגדיה של מות בני אהרון, משה מנחמו באמירה מפתיעה "עכשיו רואה אני שהם גדולים ממני וממך" [רש"י ויקרא י ג]. סביר להניח שדברי משה מדויקים. אהרון חכם, ו'תנחומי קש' לא יועילו לו. אך האמנם בני אהרון היו גדולים ממשה ואהרון? ואם הם באמת היו כאלה, כיצד סופם היה כל כך קשה?

מין הרב קוק צ"ל ראה בחטאם של נדב ואביהוא צימאון גדול של קדושה שלא הגיע למימוש נכון. וכך הוא כותב [קובץ ו רסה – בשינויים קלים]: 'כשהולכים אחרי ההרגשה העליונה של הופעת רוח הקודש... בלא התקשרות אל התורה ומעשיה, ובלי מדידת המידות הטובות, הרי זה חטא נדב ואביהוא'. לדעתו נפילתם לא נבעה מחולשת כוחות מיוחדת, אלא מגודלו המיוחד של צימאונם: "והם (נדב ואביהוא) מְיֻדָּעֵי שֶׁל מְקוֹם, אינם יכולים להתגבל בגבולים, גדולים ממשה ואהרון". כשמתפרץ מהלב צימאון גדול של קדושה, מעבר לכוחותיו של האדם – התפרצויות הקדושה עוד יצאו משליטה ויזיקו במוקדם או במאוחר.

לפי זה ייחודם של נדב ואביהוא היה **בצימאונם האדיר**, שבזה הם אכן התעלו על משה ואהרון. אך אם כן, מה היה חטאם? הרי פיתוח צימאון לד' הוא דבר חיובי. וכי עלינו לחשוש לאורך הדרך שלא נגיע לצימאון שהוא מעבר לכוחותינו?

לעומת ההתייחסות 'הרכה', לכאורה, בפסקה הנ"ל, הרי שבמקומות אחרים הרב מחדד בטון חריף יותר את העיוות שבקפיצת מדרגות, כחטא המלמד על זיוף מהיסוד. כנדב ואביהוא גם קרח שואף להתפרץ אל הקודש מבלי ההגבלות של ד', והרב מסביר כי קריאתו הוכיחה שצימאוננו אינו אמתי [אורות עמ' לב]: "קריאת קורח) הייתה קריאה לועגת לכל תוכן הקודש". מדוע הקריאה לפרוץ אל הקודש מראה על זלזול בקודש? אולי הכול נבע מ'צימאון גדול', כפי שהרב עצמו כותב על נדב ואביהוא?

עוד כתב הרב ביחס לנדב ואביהוא שהם "באים אל הקודש שתווי יין בלא אימתא דשמיא" [קובץ ו שם]. אהבה ותשוקה לשמים יש כאן, אך בלי יראת שמים, בלי רצינות ובלי מוכנות להקשיב. הרי זה דומה למי שקופץ לעזור מבלי להקשיב כיצד יש לעזור, דבר המלמד על רצונו להרגיש גיבור בלי אכפתיות להביא תועלת. מתברר שאין כאן רצון להתקדש אלא **ליהנות מהקדושה**. אצל בני אהרון ואצל קורח יש רק ניסיון לתת פורקן לצימאון אישי. אין זו שאיפה לבנות משהו יציב ורציני, אלא ליהנות כאן ועכשיו. אם כן, **באופן התחלתי** היתה מעלה גדולה לנדב ולאביהוא. אולם, התפתחותה ללא יראה יצרה אהבה שאינה אמיתית, וכך התפתחה אהבה שאינה יודעת גבולות וכנראה גם אין בה אכפתיות לגבולות.

בהרבה מקרים ניתן לראות בזה גם את שורשה של חולשה הלכתית: צימאון לקדושה גדולה שלא מבין כיצד חובות דתיות יועילו לה או יספקו אותה. במקרים אלו תהיה טעות לשדר לנער שהוא קטן וחלש, או שתשוקותיו מקולקלות. גם אם בפועל הן גורמות לו לפרוץ את ההלכה, הן כשלעצמן הן אוצר, ורק בגישה 'גדולה' אליהן הוא יצליח להתקדם ולבסוף גם לשמור את ההלכה. ממילא, הפתרון יהיה: בנייה של יראת שמים מאזנת, דרך ההבנה כי יראה זו לא תיצוק את בעירתו לתוך חובות צרות ומחניקות, אלא להיפך, היא רק תוסיף לו עוצמות כגון אכפתיות, שליטה עצמית ודרישת אמת. יהיה עליו לשמוע מסרים גדולים, ולהבין כיצד בנייה של מסגרת הלכתית יציבה, הכוללת את הלכות תפילה או צניעות, 'תנקה' את שאיפותיו מנגיעות אישיות, ותעצים את יכולתו להתרכז בתועלת אמיתית ובהצלחה, במקום לחפש תחושות אשלייתיות של 'אני מועיל'.